

פרשת ראה

אין דבר בעולם שאין בתוכו ברכה וקללה

הפרשה מתחילה במילים "ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה". המפרשים עומדים על צורת ההתנסחות שלכאורה איננה נכונה. כי כאשר מציגים בפני מישהו לבחור בין שני דברים אומרים לו שיבחר או זה או זה, ומדוע כאן התורה אומרת "ברכה וקללה" היה יותר נכון לומר "ברכה או קללה"?

יש מן המפרשים שאומרים כי למעשה התורה רומזת כאן למשנה הראשונה במסכת פאה "ואלו דברים שאדם אוכל מפירותיהם בעולם הזה, והקרן קיימת לו לעולם הבא". הברכה אלו הפירות שאדם מקבל כאן בעוה"ז, ואילו הקללה איננה קללה אמיתית אלא היא הקרן השמורה לו לעוה"ב, וזה רמוז בר"ת והקרן קיימת לו לעולם הבא".

אולם לא מעט ממפרשי התורה מבארים כי כאן התורה רומזת לכך שבכל דבר בעולם טמון בתוכו גם ברכה וגם קללה, הכל זה שאלה של כיצד ואיך משתמשים באותו דבר.

ברכה וקללה בשמירת שבת

ניקח לדוגמא את מצות השבת אין ספק לכל בר דעת כי בכללותה היא ברכה כמו שאנו אומרים "כי היא מקור הברכה". והחזון איש פעם אמר, לקום בליל שבת קודש אחר חצות ולעסוק בתורה אין עונג שבת גדול מזה, אם היה גוי מרגיש לרגע את אותו תענוג היה מבקש להתגייר מיד. בודאי ששבת זו ברכה, שולחן שבת בחיק המשפחה ללא טלפונים ללא שום מכשיר תקשורתי כזה או אחר, ללא נסיעות, ללא כל שאר הדברים שמטרידים את האדם ומוציאים אותו משלוותו, אין ברכה גדולה מזה.

לעומת זאת אדם עומד לפני צאת שבת מחכה כבר מתי יצא שבת יוכל לעשן סיגריה, הוא על קוצים, כל רגע בודק עלון אחר אולי יש כאלה שמקילים יותר בלוח הזמנים שלהם, בשבילו השבת היא קללה, פשוט מסכן!!! השבת בעבורו היא רק עול וקושי.

*מסופר על הגאון רבי יעקב אידלשטיין זצ"ל רבה של רמת השרון,
שפעם אחת באו אליו כמה אנשים ואמרו לו כי ישנה הלוויה של*

יהודי שנפטר בגיל 80 מרמת השרון, אם הרב יוכל לבוא? שאל אודות האיש הנפטר ונוכח לגלות כי לא הכירו ולא פגש בו מעולם. אמר בהתנצלות אם יבוא לכל הלוויה ברמת השרון לא יוכל לזון. אמרו לו "כבוד הרב! זו הלוויה מיוחדת" מה מיוחד בהלוויה זו? התעניין הרב. אמרו לו "כבוד הרב! היהודי הזה איננו שומר תורה ומצוות כלל וכלל, אבל לפני כשישים שנה עלה באוניית המאפילים והאניה טבעה בים והוא יחד עם כולם נמצא בלב ים מבקש לשרוד, ובאותם רגעים זעק לבורא עולם ואמר רבש"ע אם אתה קיים אני מבטיח שאם אתה מציל אותי מכאן, מהיום והלאה לעולם לא אגע בסיגריה בשבת, ואכן איך שהוא נתפס על איזה קרש שהיה שם וצף עמו עד ליבשה. ומאז עד היום במשך שישים שנה בכל שבת לקראת תפילת ערבית של מוצאי שבת מתיישב על ספסל לצד הבית כנסת ושואל את השבים מתפילת ערבית של מוצ"ש אם כבר יצא שבת, ורק אז היה נוטל סיגריה ומדליק". התפעל הרב אדלשטיין נורא מהסיפור וקבע "אני בא להלוויה שלו! אם הקב"ה נתן עוד שישים שנה ליהודי רק בשביל שלא ידליק סיגריה בשבת, מה יתן ליהודי ששומר את כל השבת כולה".

כן. השבת היא מקור הברכה, השאלה אם יודעים להשתמש בה נכון כי אם חלילה משתמשים בה לא נכון היא יכולה להפך בר מינן גם לקללה.

היה עוד מעשה בעניין השבת: בחוץ לארץ היו שני יהודים שומרי תורה ומצוות ובאותם זמנים היה מאוד קשה ליהודי שומר תורה ומצוות למצוא מקום עבודה להתפרנס ממנו, כי כמעט כל העבודות דרשו מהעובדים שיעבדו גם בשבת וזה היה תנאי בסיס אצלם. ושני יהודים הללו דבקו בשמירת השבת ולא וויתרו לרגע, ולכן היו כל פעם עובדים ומתפטרים עובדים ומתפטרים כך כל פעם גייסו מעט כסף מכל עבודה. לאחר שנים הגיעו אחד מהיהודים הללו לגאון רבי משה פינשטיין זצ"ל וטענה בפיו, מדוע חבירו זכה כי כל בניו יצאו יראי ה' בני תורה המסולאים בפו, ואילו הוא לא זכה רח"ל. אמר לו הרב פינשטיין שהכיר את הסיפור, התשובה לכך פשוטה מאוד, כאשר ידיך הטוב היה מקבל מכתב פיטורין מהעבודה היה לוקח את אותו מכתב ולעיני כל בני הבית היה רוקד איתו ושמה איתו והיה אומר איזה כף שפיטרו אותי רק בשביל

שמירת שבת קודש, ובחג הסוכות אף היה תולה מכתבים אלו בסוכה כקישוט לצילא דמיהמנותא. ולכן הילדים שלו הבינו ממנו כי כיה להיות יהודי שומר תורה ומצוות אפילו בעד כל הון שבעולם. ואילו אתה בכל מכתב שקיבלת היית מגיע הביתה ואות של צער ועגמת נפש על פניך, כמה היית נאנח על כך שאתה שוב זקוק למצוא עבודה חדשה, לא פלא כי הבנים שלך הבינו ממך כי לא כדאי להיות יהודי שומר תורה ומצוות, זה רק מביא צער ועגמת נפש, ולכן בחרו בדרך אחרת.

העניין ברור, כי בידיים שלנו הבחירה אם להשתמש בדבר כברכה או חלילה קללה, כי באותו דבר יש את שניהם.

גם בעשירות יש ברכה וקללה

היום תשאל כל בן אדם רגיל מהשוק, אם היית יכול לקבל מה היית רוצה עכשיו? כמעט כל אחד אחד יאמר שאם יקבל סכום של חמישים מליון דולר זה יכול לסדר לו את החיים ולהפוך אותו לאדם המאושר בעולם. אבל גם זה לא תמיד נכון שלמה המלך אומר בקהלת "יש רעה חולה ראיתי תחת השמש, עושר שמור לבעליו לרעתו" (קהלת ה יב). יתכן שאדם יהיה העשיר הכי גדול בעולם אבל בשבילו זו קללה זו לא ברכה, אם הוא לא יודע להשתמש בכסף שקיבל לדברים נכונים, איזו ברכה זו? הוא קרוב לחטוא הרבה יותר מאדם דל אמצעים, אם הוא שומר את כל הכסף לעצמו ולא מהנה עניים מנכסיו זה רק לרעתו זה לא לטובתו.

מסופר על רבי מאיר שפירא מלובלין זיע"א (מייסד לימוד הדף היומי בעולם) כי פעם נכנס לביתו של איזה גביר שהיה קמצן וכילי בשביל שאולי בכל זאת יועיל בטובו לסייע לו בעד צדקה לעניים יתומים ואלמנות, כאשר ראהו הגביר, הבין תיכף ומיד בשביל מה הרב הגיע, ואמר לו "כבוד הרב! נראה כי טעית בכתובת. אינני נותן כספים לצדקה" ענה לו רבי מאיר "לא ולא! אתה זה שטעית! לא באתי כלל בשביל לבקש צדקה, באתי כדי לבקר את החולה". אמר לו הגביר "כבוד הרב! אני ב"ה חש בטוב אינך צריך לבקרני" אמר לו הרב "שוב טעית! הרי שלמה המלך אומר במפורש 'יש רעה חולה ראיתי.. עושר שמור לבעליו לרעתו' שלמה המלך מעיד עליך כי אתה חולה ואתה אומר שאתה חש בטוב?" הגביר התעקש להקשות קושיות ואז שאל שוה שאל את הרב" הרי יש כאן ממש

בסמוך בית חולים מדוע אינך הולך לבקר שם, הרי תקיים מצוות ביקור חולים מבוקר עד ערב? ענהו הרב "דע לך! כי חז"ל אומרים כי כאשר מבקרים את החולה המבקר נוטל אחד משישים מהמחלה של החולה, ראה נא.. אם אלך לבית חולים מה יצא לי מזה? אקבל מעט קדחת? אבל כאן מהמחלה שלך.. אולי יצא לי מזה קצת כסף לעניים".

עשיר. זה מה שרוב העולם חולם ושואף להיות, אבל לא כן הדבר תמיד כי גם בתוך הברכה הזו יתכן שטמון שם גם קללה אם רק לא יודעים להשתמש נכון.

שוויון בנטל או צרות עין?!

הפרשה שלנו מרבה לדבר על נתינת צדקה לעניים ומזהירה הרבה מן הקמצנות חלילה וחם.

לפעמים יש בני אדם שטוענים לעצמם כי אינם קמצנים כלל ועיקר, רק מפריע להם כי לא כולם נושאים בנטל יחד עמהם ולמה שאני אעמול ואזיע ואטרח וזה יבוא ויקבל ממני את הכסף אשר עמלתי בזיעת אפי. – "שוויון בנטל" – "אם אין חובות אין זכויות" – "פרזיטים" – "חיים על חשבון המדינה" – ועוד כל מיני סיסמאות יפות של אנשים יפי לב וטובי עין.

אבל התורה מזהירה מכך מאוד מאוד. רמז יפה לכך אמר רבי דוד הכהן סקלי זצ"ל בספרו "לך דויד" (הובא באוצר גאוני הדורות עמוד רפג) בפרשתנו כתוב: "כי יהיה בך אביון מאחד אחיך באחד שעריך בארצך אשר ה' אלוקיך נותן לך, לא תאמץ את לבבך ולא תקפוץ את ירך מאחיק האביון. כי פתוח תפתח את ירך והעבט תעביטנו די מחסורו" (יד ז ח). והנה האדם כאשר יקפוץ [יסגור] את ידיו וכן אם יפתחם רק מעט יהיו אצבעות ידיו שוות עומדות בשורה אחת, זה כעין זה, ואין אצבע אחת יתירה על חברתה. אבל אם יפתח ידו ויפשטנה לגמרי, יראה שהאצבעות אינן שוות, אל כל אצבע יש לה את האורך שלה ואת העובי שלה זה למעלה וזה למטה עולין ויורדין בו.

ללמדך כי לכל אדם יש את המזל שלו ואת התיקון שהוא צריך לעבור בעולם, אין לנו לבקש לראות כולם כאחד, לא כל הנפשות שוות ואין אנו יודעים מה עובר על כל אחת ואחת, ולכן אומרת התורה "ולא תקפוץ את ירך מאחיק האביון" כלומר אל תסגור את אצבעות היד בגלל שאתה מבקש לראות את כולם שווים,

אלא "פתוח תפתח את ירך" תפתח את היד ואז תגלה כי לא כולם שווים וכל אחד יש לו את המקום שלו ואת המזל שלו.

כשהתינוק נולד לעולם הוא נולד עם ידיים סגורות, למה? כי כשאדם בא בהתחלה לעולם הוא בטוח שהכל שלו, הכל מגיע לו, לכן הוא סוגר את היד הוא לא מוכן לתת לאחרים כלום. אבל כשאדם הולך לעולמו ל"ע אז הוא נפטר עם כפות ידיים פתוחות, למה? להראות כי כל מה שניסה וביקש להשיג לעצמו, בסוף הידיים שלו נותרו ריקות ללא שום דבר.

תתן אפילו אם אתה יודע שהוא מקבל ממקומות אחרים

יש עוד טענה של ביצר הרע הגדול, היצר הרע יש לו טענות מבריקות שהוא יודע להפוך טיפוש לגאון כשמדובר בעשיית מצוות. לפעמים בן אדם חושב כי סתם נפלו עליו בחינם, הוא בטוח כי כיום יש הרבה קופות יש הרבה גמחי"ם לא חסר, ולכן הוא משוכנע כי באים אליו סתם רק כ"כתוספת הכנסה" ולא בגלל שבאמת צריכים, וכי יתכן לומר ש"קופת העיר" לא נותנים לו?! ועוד כל מיני טענות סרק למיניהם.

הרב יחיאל לסרי שליט"א רגיל לספר בבדיחות הדעת, כי פעם אשה אחת הלכה לסופר לעשות קניות, והיא רואה שליד כל אחת ואחת מהמוכרות כתוב בשלט גדול מעליה – "קופה 1" "קופה 2" "קופה 3" היא מתפלאת ואומרת מה זה? מה הולך כאן?! כמה קופות יש כאן? ואז היא מסתכלת בצד ימין למעלה היא רואה שלט גדול "קופה ראשית". אבל היום יש כבר קופה גדולה יותר מכל אלו "קופת העיר".

וגם מכך מזהירה אותנו התורה עד למאוד כפי הנאמר למעלה "כי יהיה בך אביון מאחד אחיך באחד שעריך בארצך" מקשה רבי בונם זאב מנדלזון זצ"ל כי כל הקורא מקרא זה עומד ומשתומם, וכי מצוות הצדקה נוהגת רק בארץ ישראל, הרי צדקה זו חובת הגוף ולא חובת הקרקע? ומבאר: כי ברור מעל כל ספק שמצות הצדקה נוהגת בכל מקום כמו שמפורש בפרשת בהר "כי ימוך אחיך ומטה ידו עמך והחזקת בו גר ותושב וח עמך" ושם אין שום חילוק בין הו"ל לארץ ישראל. אלא שכאן התורה באה לרבות אפילו יותר, שמא יאמר אדם וכי כאן בארץ ישראל מה צריך ליתן צדקה לעניים, הרי כאן בארץ יש מצות 'לקט' 'שכחה' 'פאה' 'מעשר עני' בשנים מסוימות, אם כן מדוע העני הזה בא אליי? הוא כבר

מקבל מקופת העיר, הוא מסודר ממקומות אחרים. אומרת התורה "כי יהיה בך אביון... בארצך.. לא תאמץ את לבבך ולא תקפוץ את ירך.. פתוח תפתח את ירך".
כן האדם איננו צריך יותר מידי לעשות פלפולים כשבאים לבקש ממנו צדקה.

אמר פעם אחד הגדולים, יש הרבה שלא נותנים לכל אחד כי הם חוששים שאולי יש ביניהם רמאים, אבל אני נותן לכל אחד כי אני חושש שמא יש ביניהם כאלו שבאמת זקוקים.

ועל זה התורה ממשיכה ואומרת אחרי כן "נתון תתן לו ולא ירע לבבך בתתך לו, כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלוקיך בכל מעשך ובכל משלח ירך" (שם י) כלומר לפעמים אדם סבור שאם ילא יזכה לתת למישהו שאיננו זקוק באמת אז אולי לא יראה ברכה בנתינת הצדקה שלו. מרגיעה אותו התורה הקדושה "לא ירע לבבך בתתך לו" אל תפחד ואל תחשוש ממנו, "כי בגלל הדבר הזה" איזה דבר?? בגלל הדבר הזה שאתה נותן בתמימות ובאמת לשם שמים, "יברכך ה' אלוקיך בכל מעשיך ובכל משלח ירך" כלומר אף אני לא אדקדק איתך יותר מידה אם מגיע לך או לא מגיע לך זה ריבוי המילה "בכל" פעמיים, הכוונה בהכל ממש ללא ערעור או פקפוק אחר מעשיך כפי שאתה אינך מדקדק עם העניים יתר על המידה.